

BUSÓJÁRÁSI KÓDEX

BUSÓJÁRÁSI KÓDEX

I.

Bevezető

Előzmények, történeti áttekintés

A busójárás

A mohácsi sokacok messze földön ismert népszokásának, a busójárásnak az idejét a tavaszi napforduló után az első holdtölte határozza meg. A farsang utolsó csütörtökjén a gyermekek öltöznek maskarába. A busójárás a más népek hiedelemvilágában is megtalálható télbúcsúztató, tavaszköszöntő, oltalmazó, termékenységet varázsló ünnepek családjába tartozik.

A farsangi szokások időpontja a téli napforduló, az új élet születésének kezdete. Európában leginkább a Balkánon, és az egész pannon térségben terjedt el és különösen a szlávokhoz kötődött egy maszkos, álarcos változata. Egyik közös és talán legfőbb jellegzetességük az átváltozást szimbolizáló átöltözés, valamint az álarc. Bár az 1900-as évek elején az elfeledés fenyegette a busójárást, 1910 után, -köszönhetően az akkori városi vezetésnek- a korábbinál konszolidáltabb formában átszervezték és megmentették. Miközben máshol eltűnt ez a szokás, (Baján pl. az utolsó komolyabb farsangi maszkajárás az 1950-es évek elején volt) addig nálunk a busójárás is számos polgári elemet vett fel, valamint a valamikori mohácsi sokac szereplők helyett az egész város magáévá tette. Ma már a busójárás a város szimbóluma. A busók ruházata bocskorból, csizmából, fehér vászongatyából és faálarcból áll. A vászongatyát szalmával tömik ki. A bundájával kifordított birkabőrt derékban kötéllel vagy láncsal fogják össze, melyre egy, vagy több kolomp van felaggatva, vállukon tarisznya. Az öltözet további kellékei a kereplő, a buzogány és hosszú fakürt is. Gyakran hordoznak a busók teknőben busó babát, vagy „famatyit” is. Ugyancsak a kellékek között található a díszesen kifestett *praćak* (mosósúlyok) és a vízhardófa, *obramenica* is. Ezek régen szerelmi ajándékok voltak. A „busó társadalom” másik csoportja a „szép busók”. Ezek, a népviseletbe öltözött busók fátyollal takarják el arcukat. Fennmaradásuk a népviseleti ruhadarabok megőrzését is biztosítja.

Régen a túlkölő, kereplő, kolompot rázó busócsoportok célja az volt, hogy házról-házra járva jókívánságaikat kifejezve, varázslatait elvégezze. Cserébe ezért étel-ital adományokban részesültek.

Mára az idegenforgalom medrébe terelt népszokás sokat veszített az eredeti hagyományokból, de látványosság szempontjából sokat nyert.

A mai busójárás a régi népszokás központjában, a Kóló téren kezdődik. A beöltözött busók, jankelék, maskarák itt gyülekeznek, itt találkoznak a Dunán csónakokkal átkelt busók más busó csoportokkal. A régi előöltöltős busó ágyú dőreje a különböző csoportok a főutcán át bevonulnak a város főterére, ahol szabad farsangolás kezdődik. Ezt követően a Duna parton és a környező utcákban iszonyú zajt keltve ünneplik a farsangot.

A Busójáráskor elengedhetetlen a délszláv zene, amelyre körtáncokat, kólókat táncolnak a busók a szürkületkor meggyújtott máglya körül. Természetesen bevonják a civil embereket is ebbe a „forgatagba”, tulajdonképpen így ér véget a Farsangvasárnap.

A mohácsiak azonban kedden is farsangolnak, amikor is az újabb főtéri máglyára helyezett telet jelképező koporsó elégetésével és körül táncolásával búcsúznak a hideg évszaktól s köszöntik a tavasz eljövetelét.

Az itt élőknek Mohács a soknemzetiségű, egymást toleráló, békében élni akaró emberek közösségét jelképezi. Az elmúlt évtizedek alatt a busójárás népszokása beépült minden itt élő ember életébe. „Erre az időszakra mindenki alkalmi sokaccá válik!” Az általános iskolák tanulói maszkarákba öltözve vonulnak fel kifsarsangkor, -csütörtökön- vagy éppen jankeléknél öltözve kísérik a busókat. Nincs olyan fiúgyermek a városban, aki ne vágya rá már kisdgyerekkorától, hogy végre „nagy lehessen” és beöltözhessen busónak

A busók számára az eszközeik karbantartása, felújítása, új álarcok faragása, vagy maszkfaragó mesterektől való megrendelése, a bundák rendbe tétele egy egész évet felölelő munkát jelent. Az elmúlt évtizedek közművelődési és civilek közötti tevékenységének köszönhetően ma közel 450-550-en „válnak busóvá” kifsarsangtól húshagyó keddig.

Jelenlegi és korábbi erőfeszítések, célok

Az 1800-as évek végén a környékbeli településekhez hasonlóan Mohácson is eltűntek a kisebb népcsoportok szokásai és nem volt ez másképp a busójárással sem. Azonban érdekessége, egyedüli képe miatt és nem utolsósorban az ebben az időszakban idelátogató vendégek, családtagok, rokonok létszáma miatt nemcsak

néprajzi érdekességnek számított, hanem a dunai hajózás meghatározó jegybevételeinek hatására gazdasági tényezőnek lépett elő. A hagyományos, kultikus alak a farsangi bálok jelmezes alakjává vált. Az 1930-as években találkozhatunk az utcákon vonuló, sorszámokkal ellátott busó figurákkal, ekkor a közönség szavazatai alapján választották ki és jutalmazták a különböző kategóriákban szereplő jelmezes alakokat. Az 50-es években már a megye legnagyobb rendezvényévé vált és a technika fejlődésének köszönhetően az induló televíziós közvetítéseknek is elengedhetetlen alkotó eleme. A kiürülő jelentés tartalma miatt a Pécsi Nemzeti Színház rendezői próbálnak belőle egységes látványosságot varázsolni, azonban ezt már nem fogadja el a helyi sokak közösség, így megmarad egyfajta primitív alakoskodásnak. Fontos megemlíteni az 1955-ben a MOKÉP megbízásából készült mozi filmet, amely egyrészt rögzíti az akkori állapotot és mondát, másrészt a maszkaragásban jelentős változást okoz. Eddig minden busó saját maga készíti el a maszkját, azonban a filmrendező kérésére kiválasztanak néhány ügyesebb, kiemelkedő faragót, belőlük lettek a meghatározó irányzatokat, típusokat kialakító mesterek. Napjainkban letisztulni látszik a szokás, a mohácsi közösség konszenzusán alapuló változások mennek végbe, presztízse, értéke van a meghatározó busó csoportok tevékenységének.

A busó

A busó öltözete régen is olyan volt, mint ma: szőrével kifordított bunda, szalmával kitömött gatyka, amelyre színes, gyapjúból kötött cifra, női bütykös harisnyát húztak, lábukon bocskort viseltek. A bundát az öv, vagy marhakötél fogta össze derekukon, erre akasztották a marhakolompot. Kezükben az elmaradhatatlan kereplő vagy a soktollú, fából összeállított buzogány volt.

A leglényegesebb azonban, ami a busót busóvá teszi: a fűzfából faragott, birkabőr-csuklyás maszk.

A busómaszk jellemzői

Fűzfából faragott, emberi arcot, emberi vonásokat ábrázol. A busómaszk többféle változáson ment át, amíg elérte mai formáját. Legrégibb álarcok alig tenyérynyi nagyságúak voltak elnagyolt formákkal, később az ügyesebb kezű faragók emberi vonásokat, karaktereket próbáltak belecsempészni az álarcba. Egy rövid ideig megjelentek az állatokat utánozó álarcok is. A busómaszk azonban, attól busómaszk, hogy emberi arcot formál meg!

Az 1960-as évektől a fényképezés és a filmfelvételek hatására egyre nagyobb és látványosabb álarcokat kezdtek készíteni. Az állati szarvak is ekkor jelentek meg. A szarv lehet kecske, marha, vagy kos szarv.

Fontos, hogy a szarvnak csak a szaru részét szabad rögzíteni az álarcba. Ellenkező esetben az álarc súlya nagyon megnövekedik, ezáltal hordhatatlanná válik. Az álarcoknál fontos, hogy a hordhatóságnak megfelelően, vagyis a maszk hátsó oldala is megfelelő módon legyen kidolgozva. (orr, szemek, fog stb...)

Régen az álarcokat vérral festették. Ma már a vérral történő festés nem jellemző, helyette inkább különböző festési eljárásokkal, páccokkal adják meg a maszkok színét. A maszk színe lehet piros, barna, fekete és ezek árnyalatai. A szemkörnyékén és fogaknál fehér színű. Gyakran a tartósság érdekében szintelen akril lakkal, lenolajjal rögzítik ezt.

A hagyománytól eltérő (rózsaszín, kék, arany, zöld stb...) szín nem megengedett.

A csuklya általában birkabőrből készül, de elvétve találkozhatunk olyan maszkokkal, amelyekhez kecskebőrt rögzítenek.

Ma már a maszkokat nem mindenki saját magának faragja, vannak maszkkészítésre specializálódott faragók. Részükre 2002 óta rendszeresen kiállítást szerveznek a Busójáráshoz kapcsolódóan.

A kiállításon részt vehet minden Mohácson, illetve a vonzáskörzetben élő kezdő és gyakorló maszkaragó. A pályázatra alkotónként minimum 5 db viselhető (hátról is kifaragott) álarcot kell beadni. Csuklya felszerelése lehetséges, de nem szükséges. A munkákat a Hagyományok Háza szakmai zsűrije értékeli és válogatja a kiállításra. Lehetőség nyílik az álarcokra minősítést, hivatalos zsűriszámot kérni, ami díjköteles. Az érintettek figyelmébe ajánljuk, hogy 2011-től a busójárási népművészeti vásárán csak olyan kézműves árusíthat, aki zsűriztette munkáit.

A busócsoportok

A busójárási egyszerre fejezi ki a városhoz, egy társadalmi csoporthoz, a nemzetiséghez való kötődést. Lehetőség nyílik a közösség, az adott csoport, és az egyén önkifejezésére, reprezentációjára.

Ma már a busójárás az idegenforgalmi szempontokat sem nélkülöző szakaszában az idelátogatók számára egy egységes, homogén képet mutató busó közösség jelenléte érzékelhető. Azonban ez több párhuzamosan létező és működő, egyedi sajátosságokkal felruházott csoportot rejt. A csoportokon belül zajló egyedi szokások a közönség számára láthatatlanok.

2002-ben több busócsoport is alakult, ez azzal magyarázható, hogy a „busók” körében spontán kialakult az igény, hogy egyre autentikusabb módon képviseljék magukat. Megkezdték a régi tárgyak, képek, emlékek felkutatását. Ezen felül lehetőség nyílt arra, hogy a fiatal maszkfaragók pályázat keretében évről évre bemutatkozhasanak munkáikkal a busójárás idejére szervezett kiállításon.

Ma már a busók 25 kisebb- nagyobb csoportba verődnek össze. A csoportok többségének van saját neve is, ezek ragadvány nevek: Bődönhajós-, Botos-, Vidák-, Bundás-, Kerekes-, Kecskeszarvas-, Szigeti-, Poklade-, Futottak még-, Télűző-, Dunai Átkelés-, Vada Ugró-, Vladi Momci-, Búsu-ló, Törökök-, Nagy Durranás-, Talpas-, Kolompos-, Favellás-, Klepetáló-, Boros- kóló-, Sztari- Momci-, Busókormány-, valamint a Busó Klub.

A szokások a belső csoportigények szerinti folytonos változásban, alakulásban vannak, a közösség által generált és elfogadott szabályok mentén. Ez az összhang lehet a szokásrendszer fennmaradásának és megújulásra kész eleven működésének az alapja.

A szabályok időbeli képlékenységét példázza a nők bevétele a busócsoportba, ami ma már nem számít ritkaságnak, pedig korábban csak férfiak vehettek részt a felvonulásban.

A busócsoportok létszámát a csoportvezető határozza meg. Jelenleg a 15-30 fős csoportlétszám az általános, de természetesen van nagyobb létszámú és kisebb létszámú csoport is. Szintén a csoportvezető feladata, hogy az adott évben a megbeszéléseken, tájékoztatókon megfelelő módon megjelenjen. Az ott elhangzott információkat saját csoporttagjainak megfelelő módon továbbítsa. A busójáráson saját csoportjának tagjait koordinálja.

II. Általános szabályok

Önkormányzat feladatai

A busójárás részletes programjának összeállítását előzetes megbeszélések alapján közösen végzik a városi szervezők, a civil szervezetek képviselői, a csoportok vezetői és valamennyi érdekelt. A városi egyeztető fórum több alkalommal az önkormányzat épületében a polgármester vezetésével, a megyei és városi szintű közbiztonsági, egészségügyi, közlekedési és múzeumi szakember bevonásával, valamint a civil szervezetek képviselőinek, a busócsoport vezetők és a közvetlen lebonyolításban résztvevő segítők részvételével zajlik.

Az Önkormányzat a busócsoport vezetőknek minden évben október és a busójárás között több alkalommal is szervez megbeszélést, tájékoztatást.

Az önkormányzat költségvetése minden évben kiemelt jelentőségű, országos rendezvényként kezeli a busójárást. Ezen kívül az önkormányzat pályázati úton törekszik arra, hogy ezt az összeget megnövelje. Az elnyert támogatásokat a busó csoportokra, valamint a kulturális programokra fordítja.

A busójárás programja minden évben rögzítve van. Az idelátogatók ezt a „menetrendet” egy programfüzetben kapják kézhez.

Infrastrukturális befektetések között a városközpont rehabilitációjának szerves része a busójárás rendezvényének kielégítéséhez szükséges nyilvános illemhelyek bővítése, új parkolóhelyek kialakítása.

A város tulajdonában lévő busó felszerelések, ruhák, eszközök tárolását az önkormányzat a Duna Irodaházban, valamint a Baross u.-i telephelyen teszi lehetővé. Ezeknek a felszereléseknek, eszközöknek – *150 db busómaszk, 180 db birkabőr bunda, kolompok, gatyák, kereplők, fogat vontatta busó kerék, ágyú, szekér*- az értéke több millióra tehető. Karbantartásuk, javításuk és az eszközállomány bővítése folyamatosan történik.

Természetesen sok busónak saját tulajdonú felszerelése van.

Az önkormányzat tulajdonában lévő öltözeteket a busócsoportok vezetői előzetes igénybejelentése alapján a „készlet” erejéig, átvételi elismervény ellenében a rendezvény időtartalmára rendelkezésükre bocsátja. Az átvett öltözeteket megfelelő állapotban (a bundákat kiszárított állapotban) legkésőbb a rendezvény után két héttel vissza kell adni az önkormányzatnak.

Az anyagi keretektől függően az önkormányzat törekszik arra, hogy évről évre bővítse a felszerelések számát.

A jelenlegi feladatok közé tartozik, hogy az identitástudat erősítésének érdekében rendszeres előadássorozaton keresztül megismertetni az eddigi gyűjtések, tapasztalatok eredményeit a busókkal. Beszélgetések, viták formájában közös állásfoglalást kialakítani a jelenlegi és a jövőbeli elképzelésekről. Évente több alkalommal nyilvános előadást szervezni a városi közösségi terek használatával.

Külön ismertetőt összeállítani a busójárás történetének részletes leírásával, az helyi kézművesek- nevesebb maszkfaragók, bőrművesek, fazekasok, bocskorkészítők, jelmezkészítők, stb.- munkáival.

Az eddigi gyakorlatnak megfelelően elősegíteni a civil szervezetek tisztelgését a busójárás kiemelkedő alakjai előtt.

A busócsoportok más európai országokban fellelhető tavaszváró karneválon részt vehetnek limitált létszámmal (5-20 fő). Csoportjukat minden esetben délszláv népzenei játszó zenészekkel és néptáncosokkal ajánlott kiegészíteni.

A Busójárás levédetése, a helyi tananyagba való bevétele

A busójárás, a busóvá válás központi szereppel bír a mohácsiak életében. Identitás formáló hatásán túl jelentős a közösségformáló szerepe is.

Az UNESCO szellemi kulturális örökség megőrzésével foglalkozó kormányközi bizottsága 2009. szeptember 30-án a mohácsi busójárást felvette "A szellemi kulturális örökség reprezentatív listájá"-ra.

Magyarországon ez volt az első ilyen fölterjesztés, a célja pedig a helyi kultúra megőrzése, erre történő nemzetközi figyelemfelhívás.

A hagyomány megőrzése és átadása lehetővé teszi az idős és fiatal korosztály kommunikációját. A busójárás hagyományának ápolása, annak kiemelt szinten való kezelése alkalmat teremt arra, hogy ez, az évszázados múltra visszatekintő farsangi szokás fennmaradjon a globalizáció mellett is.

Az önkormányzat a Busójárást levédeti.

A busójárás időszakában az országos televíziók, valamint európai tv- társaságok is idelátogatnak, hogy híradásokkal, filmekkel adják tudtára a nézőknek, hogy a „mohácsiak busóálarcot öltve üldözik el a telet”.

E hagyomány fennmaradásának elengedhetetlen „kelléke” a kézművesség, a népzene és néptánc. A rendezvény ideje alatt elsősorban a mohácsi és Mohács testvérvárosainak néptáncosai lépnek fel a rendezvényen.

Fontos, hogy a Busójárás hagyományát már az óvodás korban kezdjék el megismerni, hogy felnőttként megfelelően tudják ápolni a hagyományt, erősödjön a helyi identitástudatuk, a helyi kötődésük.

Az önkormányzati fenntartásban működő általános, közép és alapfokú művészetoktatási intézményekben helyi tanterv keretein belül osztályfőnöki, illetve a Nép-és Honismereti órákon kiemelt jelentőséggel ajánlott foglalkozni a busójárással.

A térséghez tartozó településeken szorgalmazni és ajánlani kell a tánc és dráma óra keretein belül a mohácsi busójárás témakörének a feldolgozását.

A busó csoportvezetők bemutatókkal segítik a tanítók munkáját.

A Busójárás programja:

A busójárás mára a város és a kistérség legjelentősebb és legfontosabb **hagyományőrző** eseménye.

A karneváli események mellett létezik egy másik síkja is, amely az érintett közösség belső köreiben láthatatlanul zajlik az év minden napján. Nemcsak közösségteremtő és megőrző jelentőséggel, de a hagyomány gyakorlásában és a tudás átadásának folyamatában kialakuló identitásképző szereppel is bír. A civil társadalom közösségei és csoportjai ezt az eseményt saját kulturális örökségüknek tekintik. A program évről-évre számos kulturális eseménnyel, mozzanattal bővül.

Az elmúlt évek közművelődési munkájának köszönhetően a program már 6 naposra bővült.

Kiállítások, koncertek, táncházak, kézműves bemutatók és játszóházak egészítik ki. A rendezvény lebonyolításában és szervezésében a civil társadalom, a busó csoportok képviselői (pl. Busók Baráti Köre, Busó Club, Mohácsi Sokacok Olvasóköre, más busó csoportok, valamint a Schneider Lajos Népdalkör) is részt vállalnak.

Busójárás

Kisfarsang- csütörtök

A busók kisfarsangkor a gyerekek részére tartanak bemutatókat a Széchenyi téren, illetve ilyenkor a gyerekek öltöznek be különböző maszkarákba.

A jankelék rongyos ruhába öltözött gyermekek, akik arcukat harisnyával takarják el, és vállukon átvetve egy ronggyal kitömött zsákot visznek, és azzal ütögetik meg a közönséget, főképp a lányokat.

Sajnos az elmúlt években eltűntek a jankelék, akik egykoron a busójárás szerves részét képezték és kísérői voltak a busóknak.

Ezért az elkövetkező években törekedni kell arra, hogy a kisgyerekek jankelék legyenek és így váljanak aktív részesévé a busójárásnak.

Péntek, szombat és hétfői napon

Kulturális, gasztronómiai programok kibővítésére kell törekedni. Táncházak, népzenei koncertek, konferenciák, kézműves bemutatók és játszóházak formájában.

Ezen felül más országok alakoskodóinak bemutatkozására is ekkor kerülhet sor.

(Pl: Bulgária, Szlovénia, Szardínia, Ausztria, Franciaország, Olaszország stb...)

A Sokac negyedben a hétfői napon járnak házról házra a busócsoportok egyes képviselői. Így elevenítik fel a régi népszokást.

Ekkor lehet a központi helyszínektől megfelelő távolságban helyet adni más típusú produkcióknak.

Busójárás főnapja –farsangvasárnap

Farsangvasárnap a busójárás főnapja a felnőttek farsangolása.

A délelőtt folyamán a belvárosban a népművészek, kézművesek részére lehetőséget teremteni arra, hogy vásár keretében árulhassák a portékáikat.

Az étel-ital árusoknak egy „gasztronómiai utcát, gasztronómiai teret” kell kijelölni.

A Busójárás vendégeinek ellátása

Tekintettel arra, hogy városunkat a Busójárás alatt nagy számú látogató keresi fel, fontosnak tartjuk, hogy a vendégek mohácsi tartózkodásuk alatt a színvonalas programokon túl, minél rendezettebb városképpel találkozzanak, minél színvonalasabb, minőségi ellátásban részesüljenek.

A célok teljesülése érdekében az alábbi elvárásokat fogalmazzuk meg a Busójárásra érkező árusokkal (kézművesek, népművészek, iparművészek, vendéglátók, mutatványosok, és egyéb vásárolók), a szervezéssel és a kitelepülésekkel kapcsolatban:

- A kézművesek és népművészek a város fő közterületein, a Szabadság utcában, a Széchenyi tér nyugati oldalán, a Bensheim téren és a Dózsa György utcában nyernek elhelyezést. Árusítási tevékenységüket a Kódex külön fejezetében taglaltak szerint, előre minősített termékeik esetében végezhetik. Részükre a város egységes megjelenésű sátrat biztosít.
- A mutatóanyagok részére a Kossuth Filmszínház mögötti terület van fenntartva. Amennyiben az adott évben nincs mutatóanyag kitelepülés, a terület parkolóként kerül hasznosításra.
- Az iparművészek és egyéb vásárolók a Jókai utcában kapnak elhelyezést.
- A vendéglátást végző vállalkozók részére a Deák tér, a Szentháromság utca Eötvös utcáig terjedő szakasza és a Széchenyi Iskola udvara van fenntartva.

A fent megnevezett összes vállalkozással kapcsolatos egyöntetű elvárás, hogy árukínálatával, standjának megjelenésével, az esetlegesen szülő zenével illeszkedjen a Busójárás szellemiségéhez, a sokac, horvát hagyományokhoz.

A Busójárás során a kézművesek, népművészek, valamint a vendéglátást végző vállalkozók a tevékenységük folytatásához szükséges terület-bérleti jogot pályázati úton tudják elnyerni.

(A Szervezőt semmi - sem jogszabály, sem más előírás - nem kötelezi arra, hogy pályázati úton válassza ki a résztvevőket. Ezt saját döntésre, belső elhatározásból annak érdekében teszi, hogy a legjobb minőséggel és a lehető legszélesebb kínálattal, hozzáférhető áron álljon a Busójárás vendégei rendelkezésére.)

A pályázaton nem indulhat olyan magánszemély, vállalkozás, mely Mohács Város Önkormányzata irányába korábban vállalt bármely szerződéses kötelezettségét nem teljesítette, vagy a Szervezők tapasztalata alapján a megelőző években bármi módon rontotta a rendezvény, a város hírnevét.

A pályázatok elbírálása során előnyben részesülnek azok, akik tevékenységüket egyedi, különleges – a Busójárás tradíciójához illeszkedő – megjelenéssel végzik, illetve autentikus termékek, szolgáltatásaik, áraik kialakításával a Mohácsra érkező vendégek színvonalas, és korrekt ellátására törekednek. Azonosnak ítélt pályázatok közötti rangsor meghatározása tárgyalásos formában lebonyolított licit eljárás keretében történik.

A pályázat részletszabályainak kidolgozásáról, nyilvánosságra hozataláról, lebonyolításáról, a szükséges tárgyalások lefolytatásáról, a szerződések megkötéséről és teljesülésük nyomán követéséről Mohács város jegyzője gondoskodik.

A vendéglátási tevékenység végzésének egyéb szempontjai:

- Vendéglátó tevékenységet végezni az összes, jogszabályokban előírt feltétel együttes teljesítése mellett lehet.
- A Busójárás napjain a város bérlet útján hasznosított területein forralt bort az Önkormányzat által meghatározott nagykereskedőtől kell beszerezni.
- Forralt bort kizárólag az Önkormányzattól vásárolt, kifejezetten erre a célra készítettetett bögrékből lehet árusítani.

A busómaszkok és kézműves termékek árusításának feltételei

A népművészeti, kézműves vásárba jelentkezőknek **pályázati lap kitöltésével van lehetőségük jelentkezni!**

Rendezvényen részt vevő mesterek jó hírnevének védelmében az önkormányzat fenntartja a jogot, hogy azoktól a jelentkezőktől, akik a kézműves vásáron még nem vettek részt, referenciát kér.

A referencia szempontjai

- Jelentkező bemutatkozása (mesterség/tevékenység, zsűriztetés, elért szakmai eredmények, kapott elismerések, egyesületi tagság, elérhetőség)
- Néhány termék bemutatása fotókon (zsűrizett és nem zsűrizett megjelölésével, zsűri jegyzőkönyvek másolatával)

- A felállítani kívánt, saját árusító sátor/pavilon helyigénye (hosszúság m-ben X mélység m-ben) és ha van, fotója,
- Ajánlások - ha vannak (egyesülettől, országos szakmai szövetségtől, szakmabeli neves mestertől stb...)
- A Busójáráson törekedni kell arra, hogy a megfelelő szintű, a hagyományoknak megfelelő maszkok kerüljenek forgalomba. A maszkokat minden évben a hagyományokat ismerő, megfelelő kompetenciával bíró bizottságnak kell bemutatni, mielőtt azok forgalomba kerülnének.
- A Busójáráson mohácsiak által készített maszk kerülhet árusításra. A megfelelő szintű árulásra szánt maszkokat el kell látni a „Mohácsi Busójárás védjegyével”.
- Az érintettek figyelmébe ajánljuk, hogy 2011-től a busójárás népművészeti vásárában csak olyan kézműves árusíthat busómaszkot, aki zsúriztette munkáit! Az alkalmi busómaszk árusok, akik a zsúrizésen nem szerepeltek portékájukat a Busójárás időtartalmában nem forgalmazhatják, velük bérleti szerződést nem kötünk.
- A helyi kézművesek árusításának külön helyet biztosítunk a Széchenyi tér körzetében. Ezzel is erősítve a helyi, a mohácsi kézművesek központi szerepét.
- Törekedni kell a népművészeti és hagyományos kézműves termékek árusítására. Az egyéb tárgyakat forgalmazó kereskedőket lehetőség szerint a busójárás központi helyszíneitől távolabbi utcákban kell elhelyezni.
- 2010. évtől a busójárás kísérő rendezvényeit teljes egészében külön helyszínen rendezi meg a város, így teremtve lehetőséget a néphagyomány autentikus arculatának megőrzéséhez.

Vasárnapi események

Busójárás vasárnap délután először a sziget oldali busók kelnek át a Dunán, őket a „Sokác-révben” várják be, majd együtt mennek a Kóló téri gyülekezőhelyre. A felvonulás a város főteréig tart, ahol különböző néptánc csoportok mutatják be műsorukat. Egy-egy busócsoportnak zenekari kísérete is van ez általában tamburazenekar. A mohácsi népzeneészek, együtteseken kívül jelen van ezen az ünnepen szinte minden hazai neves délszláv népzenei együttes, valamint a határon túlról Horvátországból is jönnek zenészek. Az este fő eseményei: a máglyagyújtás a Széchenyi téren és az esti sokác-bál.

A Kóló tér, Széchenyi tér, kompikötő közötti szakaszon biztosítani kell a busók biztonságos felvonulásának útvonalát.

Ezen felül biztosítani kell, hogy a felvonulás során a nézők ne keveredjenek a busók közé, mivel így veszélyeztetik saját testi épségüket.

A busójárás felvonulásai során használt járművek állati erővel vontatottak, vagy motorral hajtottak.

A motorikus járműveknél törekedni kell arra, hogy azok különböző természetes anyagokkal megfelelő módon legyenek dekorálva. A dekoráción legyen a hangsúly és ezáltal a motorikus jellegük háttérbe szoruljon.

Kedd- farsangtemetés

A busójárás **utolsó napja húshagyó keddre**, azaz farsang utolsó napjára esik. Ez az a nap, amely leginkább megőrizte a hagyományt, ezzel hozzájárulva az itt élő emberek identitás tudatának erősítéséhez. A busók ezen a napon a telet és farsangot jelképező koporsót visznek végig a belvároson és nagy zajongás, vidám ünneplés közben a város teljes lakosságának vidám kíséretével a Széchenyi téren elégetik azt. Ez a farsangtemetés.

III. MARKETINGTEVÉKENYSÉG SZABÁLYOZÁSA

Imázspolitiká – városidentitás –

A busójárás imázsa, a pontos városidentitás (corporate identity) programszerű meghatározásával és kommunikációjával alakítható a legkönnyebben. A városidentitás két célcsoportra irányul, egyrészt a városlakókra, másrészt a városon kívüli célcsoportra. A *városidentitás a város célkitűzéseire alapozott önábrázolás és magatartás*. A jól kialakított városidentitás, a másoktól való jól megkülönböztethetőség, a versenytársakkal szembeni jó pozíciót biztosítja.

Városarculat – Corporate design

A várost vizuálisan megjelenítő szimbólumrendszer kialakítása a cél, amely tükrözi a város hagyományait és jövőbeni célkitűzéseit. Nagyon fontos, hogy a város minden szereplője azonosulni tudjon ezen elemekkel. Sugallnia kell a város atmoszféráját és egyediségét Magyarországon (a világban). **Városkultúra, magatartás – corporate culture**

A magatartásformák alapelveinek és főbb elemeinek meghatározása. Hangsúlyozni kell, hogy Mohács egy befogadó város és ezt a tényt a város lakóinak is el kell fogadnia. A hagyományainkat, szokásainkat ápolni kell. A lakosságban ki kell alakítani a büszkeséget a városunk iránt.

Városkommunikáció – corporate communication

A célokhoz igazodó kommunikációs csatornák, eszközök meghatározása. A város arculatához leginkább illő módszerek és érvrendszerek meghatározása, részletes kidolgozása, amelyet a város minden megnyilvánulásában érvényesíteni kell.

A város identitásának fontos elemei:

- A város történelmi öröksége
  - 1. Mohácsi csata, Busójárás
  - 2. Magyar, sokac, szerb és sváb, cigány népszokások
  - 3. Térségi centrum
  - 4. A város megítélését befolyásoló tényező lehet a polgárok elkötelezettsége a fejlesztések iránt.
- A mohácsi termékek: fontos a mohácsi népművészeti termékek védelme és felhasználása.
  - Nevezetességei: Fogadalmi templom, Városháza stb.
  - Kötődés a városhoz és hagyományaihoz.

Az önazonosulás a várospolitiká által is befolyásolható. Mohács életében ez fontos, hogy a lakosság azonosuljon a várossal.

Minden olyan szereplőt, aki a busójárás arculati elemeit használja, a várost valamilyen módon képviseli, be kell vonni a munkába. Ezzel elérhetővé válik, hogy a szereplők könnyen azonosuljanak a városidentitás elemeivel.

Az arculatkialakítás után a következő lépés egy **busójárás arculati kézikönyv** elkészítése.

Célcsoport – politika

A városmarketing során meg kell különböztetni a külső és belső marketing, piac, célcsoport, kommunikáció fogalmát.

- **Belső célcsoport:** összességében a város lakói (vállalkozók, civil szervezetek, intézmények dolgozói). Cél a lakók bevonása a település életébe. A tervek megvalósíthatatlanok, ha a lakók nem azonosulnak vele (Identitás).
- **Külső csoport:** nem városlakó befektetők, turisták stb. Cél az érdeklődésük felkeltése, fenntartása és növelése. A várostermék vonzerőközpontként jelenik meg (Imázs).

A sikeres marketing alapja minden érintett célcsoport bevonása. Mohács város számára a differenciált piacszegmentáció módszerét kell alkalmazni. A város kínálatát és az azokra alapozott célokat célcsoport specifikusan kell megjeleníteni.

Sajtókapcsolatok

A városi sajtókapcsolatok életképessége attól függ, hogy összehangolták-e a városmarketinggel. Ennek a munkának felelőse a sajtóreferens és a titkársági referens.

Az Önkormányzati Hírek feladata, hogy objektív módon informálja a lakosságot. Emellett fontos, hogy az országos és nemzetközi médiák is pontosan informálják az érdeklődőket. Ennek a munkának felelőse a sajtóreferens és a titkársági referens.

A városi sajtómunka módszertani támogatása

- Egységes referenciacsomagok
- Hangpótlak elkészítése

Közkapcsolatok fejlesztése

- Közös sajtótájékoztatók tematikus ügyekben: civil szervezetekkel stb.

Kiadványpolitika

A nyomtatott kiadványok a különböző célcsoportokkal való kommunikáció, a megnőtt információigény kielégítésének hagyományos eszköze. Cél az egységes arculatot tükröző kiadványok elkészítése.

Turisták, látogatók számára

Többnyelvű minimum magyar német, angol és francia nyelvű kiadványok

- ✿ Információs térkép
- ✿ Leporelló
- ✿ Szálláslehetőségek
- ✿ Általános információk
- ✿ Programfüzet

Számítógépes kiadványok

- ✿ Internetes megjelenés
- ✿ CD-ROM

Egyéb nyomtatott anyagok

- ✿ Borítók
- ✿ Névjegy
- ✿ Levélpapír, boríték
- ✿ Logó

IV. LOGÓ ÉS AZ ARCULATI ELEMEK HASZNÁLATÁNAK SZABÁLYOZÁSA

Az Unesco és a Szellemi Kulturális örökség logó használata

Az Egyezmény emblémájának az UNESCO logójával együtt kell megjelennie, nem használható önmagában, leszögezve, hogy mindegyikre külön használati szabályok vonatkoznak, s bármely használatukra engedéllyel kell rendelkezni, összhangban a vonatkozó szabályokkal.

Az UNESCO logó és az Egyezmény logójának alkalmazására vonatkozó szabályok Az Egyezmény jelképét kísérő UNESCO logó használatára az UNESCO általános konferenciája által elfogadott szabályzat vonatkozik:

<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001560/156046e.pdf>

Az Egyezmény logójának használata így engedélyezve kell legyen jelen irányelvek, illetve az UNESCO-direktívák által is.

A használat joga

Csak az Egyezmény törvényes szervei, úgymint a Közgyűlés és a Bizottság, valamint a Titkárság gyakorolja annak jogát, hogy a logót engedély nélkül alkalmazza, feltéve, hogy a használat megfelel a jelen irányelvekben megfogalmazott szabályoknak.

Engedélyezés

Az Egyezmény logója használatának engedélyezése az Egyezmény törvényes szerveinek, azaz a Közgyűlésnek és a Bizottságnak az előjoga. Meghatározott esetekben, felhatalmazással a főigazgató (Director-General) is engedélyezheti a használatot egyéb szervezeteknek.

Bármely felhasználást engedélyező határozatnak az alábbi feltételeknek kell megfelelniük: (I) a javasolt egyesület relevanciája, (ii) megfelelés az Egyezmény elveinek.

Kritériumok és alkalmazási feltételek a logó használatára örökségvédelmi/védnöki célból (for the purpose of patronage)

Az embléma használata védnöki célból különféle tevékenységek számára engedélyezhető, úgymint előadások, filmek és más audiovizuális művek, kiadványok, kongresszusok, ülésszakok és konferenciák, díjtadók és egyéb nemzeti és nemzetközi események, illetve művek (works), melyek megtestesítik a szellemi kulturális örökséget.

A védnöki használatra vonatkozó logó-alkalmazás engedélyeztetésének lebonyolítója a Titkárság, mely feltételei és kritériumai az alábbiak:

(A) Kritériumok:

I.) Hatás (Impact) : használati engedély adható olyan rendkívüli tevékenységeknek, melyek valószínűleg hatással vannak a szellemi kulturális örökség megőrzésére és jelentős mértékben növelik az Egyezmény ismertségét.

II.) Megbízhatóság (Reliability): megfelelő bizonyosságot kell szerezni a vonatkozó felelősökre (szakmai tapasztalat és jó hírnév, referenciák és ajánlások, jogi és pénzügyi garanciák), valamint az érintett tevékenységekre (politikai, jogi, pénzügyi és technikai megvalósíthatóság) vonatkozóan.

(B) Feltételek

A védnöki logóhasználat engedélyezésére a kérvénynek a tervezett alkalmazási idő előtt három hónappal kell beérkeznie a Titkársághoz; az engedélyezés ilyen célra írott formában készül, minden esetben a főigazgató által.

A nemzeti tevékenységekre vonatkozó, védnöki logóhasználati engedély megadása előtt minden esetben kötelező a konzultáció a Részes Állammal, amelynek területén a tervezett tevékenységet tartják.

Az Egyezménynek biztosítani kell a megfelelő mértékű láthatóságot, különösen a jelkép használata révén.

Az Egyezmény logójának használata engedélyezhető önálló (individual) tevékenységeknek, illetve olyan tevékenységeknek, melyek rendszeresen megrendezésre kerülnek. Az utóbbi esetben a tevékenység időtartamát (duration) kell rögzíteni, ily módon az engedély periodikusan megújul.

A közösségek, csoportok, vagy adott esetben, érintett magánszemélyek ösztönözve vannak arra, hogy használják az Egyezmény logóját (összhangban a jelen irányelvekkel), hogy védjék és promotálják saját kulturális örökségüket, mely bármelyik UNESCO-listán szerepel (jó gyakorlat, sürgős védelmet igénylő, reprezentatív).

Kereskedelmi célú felhasználás és a szerződéses megállapodások

A logóval ellátott termékek vagy szolgáltatások eladása haszon céljából 'kereskedelmi célú használata'-nak minősül. A logó bármely kereskedelmi célú felhasználását kifejezetten a főigazgatónak kell engedélyeznie,

szerezéses megállapodás formájában. Ha a logó kereskedelmi célú felhasználása közvetlenül kapcsolódik egy adott, listán szereplő elemhez, a főigazgató a Részes Állammal történt konzultáció után engedélyezni azt.

Amikor a nyereség várható, a főigazgatónak meg kell bizonyosodnia arról, hogy a Szellemi Kulturális Örökség Alap méltányos részhez jusson a bevételekből, és a projektre vonatkozó szerződést kell kötnie, mely tartalmazza a vonatkozó rendelkezéseket az Alap részesedésére a bevételből. Az ilyen hozzájárulások az Alaphoz összhangban kell legyenek a Szellemi Kulturális Örökség Alap Költségvetési Rendeleteivel.

Grafikus szabványok

Az Egyezmény jelképét a Titkárság által kidolgozott és a honlapon publikált grafikus szabványok alapján kell sokszorosítani; azokon változtatni nem szabad.

Védelem

Mivel az Egyezmény logója a Párizsi Unió tagállamai által lett elfogadva, úgy a Párizsi Egyezmény az ipari tulajdon oltalmáról szóló, 6. cikkelyére hivatkozva, melyet 1883-ban fogadtak el, majd 1967-ben felülvizsgálták Stockholmban, az UNESCO felhívja a Párizsi Egyezmény-tagállamok belföldi szerveit, hogy akadályozzák meg az egyezmény logójának használatát, ha az hamis kapcsolatot sugall az UNESCO-val, az Egyezménnyel, vagy bármilyen más visszaélés esetén.

A Részes Államokat felkérjük arra, hogy a Titkárság számára juttassák el azon hatóságok nevét és címét, melyek felelősek a logó használatáért.

A logó használatát nemzeti szinten kérelmezőket konzultációra bízattják a kijelölt nemzeti hatóságokkal. A Titkárság informálni fogja a kijelölt nemzeti hatóságokat az engedélyezés eseteiről.

Meghatározott esetekben, az Egyezmény szervei kérhetik a főigazgatót a logó megfelelő használatának figyelemmel kísérésére, valamint arra, hogy visszaélés esetén eljárás indítására, amennyiben szükséges.

A logó jogosulatlan használata esetén, nemzetközi szinten a főigazgató a felelős az eljárás megindításáért. Nemzeti szinten ez a feladat az illetékes nemzeti hatóságokra hárul.

A Titkárságnak és a Részes Államoknak szorosan együtt kell működnie annak érdekében, hogy megakadályozza a logó jogosulatlan használatát nemzeti szinten, közösen az illetékes nemzeti szervekkel és összhangban a jelen Működési irányelvekkel.

A Mohácsi Busójárás logó használata

A Mohácsi busójárás logó (jelenleg még tervezés alatt) és az arculati elemek Mohács Város Önkormányzatának tulajdonában és használatában vannak. Mohács város Önkormányzata nagy figyelmet fordít a logó és az arculati elemek védelmére és használatukkal kapcsolatban minden jogot fenntart.

Mohács Város Önkormányzata korlátozza a logó és az arculati elemek használatát. Semmilyen más Önkormányzat, civil szervezet, vállalkozás és magánszemély nem használhatja a logót és az arculati elemeket, csak abban az esetben, ha erről kifejezett írásos egyszeri engedéllyel rendelkezik Mohács város Önkormányzatától.

A logó és az arculati elemek egyszeri használati engedélye a kérelmezett cselekményre szól. A további használatra újabb kérelmet kell benyújtani a jogosulthoz.

A logó és az arculati elemek használatát kérelmezők köre a következőkből állhat:

- Társadalmi szervezetek
- For és non profit gazdasági társaságok, vállalkozások
- Támogató, szponzor szervezetek (amely az előbbi szervezetek bármelyike lehet)
- Természetes személyek

A logó és az arculati elemek használatára vonatkozó kérelmet/adatlapot az arra rendszeresített űrlap kitöltésével kell benyújtani. A logó és az arculati elemek használatára vonatkozó adatlapot Mohács Város Önkormányzatának (7700 Mohács, Széchenyi tér 1.,) címére lehet postai úton benyújtani, illetve szkennelt formában a mohacs@mohacsph.hu e-mail címre lehet elküldeni.

A logó és az arculati elemek helyes használatát az arculati kézikönyv szabályozza.

A logó és az arculati elemek használatával kapcsolatban Mohács város Önkormányzata ad felvilágosítást (7700 Mohács, Széchenyi tér 1., tel: 69/505-500, mohacs@mohacsph.hu), valamint honlapunkon is hozzáférhető információkkal szolgál.

Célunk, hogy a tradicionális helyszíneken –Kőló tér, Széchenyi tér, stb...- a Busójárás idejére csak a busójáráshoz, a hagyományhoz kötődő reklámok, feliratok, molinók (pl. UNESCO, a Szellemi Örökség és a Busójárás logója) helyezhetők el.

V. ETIKAI KÓDEX

Javaslatok a busók viselkedésére

1. Fogalmi meghatározás

Az etikai kódex

Az etikai kódex olyan eszmék gyűjteménye, amely az íratlan, de közmegegyezéssel elfogadott erkölcsi normákat sorolja fel. Ezek mindenkor időszerűek, és útmutatóként szolgálnak valamennyi érintettnek. Célja tehát, hogy egy olyan – az adott területre vonatkozó – szabályok összehangolt tárháza legyen, amely jelen esetben a Mohácsi Busójárás (továbbiakban: Busójárás), szervezői és közreműködői által elfogadott és elvárt emberi és szakmai magatartásokat meghatározza, amelyeket az Etikai Kódex hatálya alá tartozó természetes személyek, civil szervezetek és gazdálkodó egységek saját elhatározásukból magukra nézve kötelezőnek ismernek el.

“Úgy viselkedj másokkal szemben, ahogy szeretnéd, hogy mások veled szemben viselkedjenek.”

Busók viselkedése

Javasolt

- Mindenkinek a saját csoportjához csatlakozni
- A felvonulás megbeszélte időpontjára menetkészben állni
- Felvonulási menet során a megbeszélte sorrendet betartani
- A busónak az álarcát az arcán tartania

Nem javasolt

- Késéssel mások kedvét elrontani

- Busó álarcát levenni
- Fotózáskor, ismerősökkel való találkozáskor a saját arcát megmutatni

Javasolt

- Ismerni, tisztelni, ápolni és használni a Busójárással kapcsolatos szakkifejezéseket
- Tiszteletben tartani más csoportok képviselőit.
- Ismerni a Busójárási hagyományait, tradícióit és gyarapítani a tudást.
- Busójárással kapcsolatos néprajzi könyveket, cikkeket olvasni.
- Megszerzett tudást másokkal megosztani, a kezdő busókat tanítani, nevelni.
- Médiáknak történő nyilatkozatokban a „busó” Mohács városát képviseli, ezért megfelelő szintű tudást, illetve a hagyománynak megfelelő képet kell kialakítania magáról és a busójárásról is.

Nem javasolt

- a megszerzett tudást fitogtatni és a tudással visszaélni

Javasolt

- Busóknak, a Busójárási részvevőinek, az adott közösségnek ésszerű keretek között, mindenben segíteni.
- Segítséget viszonzni.

Nem javasolt

- Segítőkészséggel visszaélni.
- Bármilyen segítséget visszautasítani.

Javasolt

- Busójáráson a megfelelő öltözetben megjelenni (busómaszk, bunda, bő gatyka, bőrcsizma, vagy bocskor)

Nem javasolt

- Busónak álarc nélkül, részegen megjelenni.
- Fából készült maszk helyett, gumi, vagy műanyag álarcot hordani.
- Bocskor, bőrcipő, bőrcsizma helyett a mai kor divatjának megfelelő cipőt, csizmát hordani.

Javasolt

- Busójáráson a hagyományoknak megfelelő felszereléssel megjelenni.
- Bőr, vagy vászontarisznyát viselni
- Megfelelő hangkeltő eszközök – kolomp, kereplő- hordása kötelező
- Buzogány, mint a „busó fegyvere” megengedett
- Ezen felül a busó kelléke lehet még, a fakürt, a baba, a famatyi, a pratyak, a bölcső.

Nem javasolt

- Hiányos vagy tudottan használhatatlan felszereléssel a Busójáráson megjelenni vagy részt venni.
- Kellékeket helytelen módon használni, esetlegesen balesetet okozni velük.

VI. Záró rendelkezések

1. Az Busójárási Kódexben foglaltakat - amennyiben azt szükségesnek és indokoltnak tartják - az érintett szervek melléklet formájában kiegészíthetik, ill. sajátosságaiknak megfelelően bővíthetik.
2. Az Busójárási Kódex által meghatározott normarendszer érvényesülését szolgáló eljárási szabályokat - az Etikai Kódex mellékleteként kell kihirdetni.
3. Az Busójárási Kódex tartalmát oktatás keretében valamennyi érintett közösség tagjával ismertetni kell.
4. Az érdeklődő polgárok részére hozzáférhetővé, megismerhetővé kell tenni az Busójárási Kódexet.